

Aan: VNO-NCW, MKB Nederland en Cedris

Amsterdam, 29 januari 2020

Geachte heren de Boer, Vonhof en Cohen, Beste Hans, Jacco en Job,

Graag willen we reageren op jullie [brief](#) van 2 september jl. en de daarbij behorende [bijlage](#) over de initiatiefnota BVm van kamerlid Bruins, gericht aan de Tweede Kamer Commissie EZK. Het doel van onze reactie is met name om tot een beter inhoudelijk gesprek te komen in de hoop dat jullie daarvoor openstaan. Wij waren verrast door de brief en hadden het onderhavige onderwerp graag vooraf met jullie organisaties besproken, dat had heel wat verwarring kunnen voorkomen.

De bronoorzaak van veel argumenten tegen de BVm ligt in de geheel eigen definitie van sociaal ondernemerschap die jullie hanteren: “*people én planet* krijgen in de bedrijfsvoering of het productieproces extra aandacht met een ambitieniveau dat de wettelijke eisen overstijgt.” Dit is eerlijk gezegd (op zijn best) MVO.¹ Sociaal ondernemerschap betreft iets anders, namelijk het ondernemen met een maatschappelijk doel, het is een specifieke vorm van ondernemerschap dat zich richt op het oplossen van een gekozen maatschappelijk probleem. Internationaal is dit de algemeen geaccepteerde inhoud van deze term. Voor verdere referentie verwijzen wij graag naar het Social Business Initiative van de Europese Unie en de OESO.²

De SER heeft deze definitie in 2015 ook als basis genomen en de sociale onderneming voor Nederland beschreven als “Sociale ondernemingen zijn zelfstandige ondernemingen die een product of dienst leveren en primair en expliciet een maatschappelijk doel nastreven, dat wil zeggen een maatschappelijk probleem willen oplossen”.³ VNO-NCW heeft destijds haar handtekening onder dit advies geplaatst.

De initiatiefnota betreft de BVm, waarbij de ‘m’ staat voor ‘maatschappelijk’ en gaat uit van de verwoording van de SER. De SER heeft destijds niet geadviseerd om een juridische vorm in te stellen, maar wel geadviseerd om verder te kijken naar een ‘juridisch label’ voor deze ondernemingsvorm. De meest passende invulling voor Nederland moet de uitkomst zijn van de lopende discussies, maar het gaat om bedrijven die een maatschappelijk missie hebben en laten zien dat hun missie ook leidend is in alles wat zij doen; *impact first*. Daarbij gelden belangrijke internationaal geaccepteerde achterliggende principes zoals zelfstandigheid in het bepalen van beleid (het is private sector), het betrekken van stakeholders, zeer transparant zijn, en een passend financieel beleid waarbij

¹ Voor overzicht definities MVO, zie Lambooy: *Corporate Social Responsibility. Legal and Semi-Legal Frameworks Supporting CSR*. (2010)

² European Commission, *Social enterprises*. https://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy/enterprises_en en OESO, *Boosting social entrepreneurship and social enterprise development in the Netherlands*. (2019), https://www.oecd-ilibrary.org/industry-and-services/boosting-social-entrepreneurship-and-social-enterprise-development-in-the-netherlands_4e8501b8-en

³ SER, *Sociale ondernemingen, een verkennend advies*. (2015)

Het woord ‘sociaal’ in sociaal ondernemen is een misschien wat ongelukkige verbastering van het Engelse woord *social* wat beter wordt vertaald als maatschappelijk. MVO is in het Engels immers *Corporate Social Responsibility*.

dividendbeperking een invulling kan zijn. Het is een relatief kleine ingreep in het BW waarbij een modaliteit (vergelijk het mechanisme met de toevoeging uitgesloten aansprakelijkheid op een coöperatie) mogelijk wordt voor BV's.

We behandelen eerst de drie hoofdpunten uit jullie brief en daarna een aantal andere punten uit de bijlage.

1. Een rechtsvorm leidt tot willekeur

In de brief wordt gesteld dat de BVm "leidt tot een willekeurige en harde scheiding, hetgeen geen recht doet aan lokale mkb- of familiebedrijven die maatschappelijke doelen nastreven". De BVm is een nieuwe mogelijkheid voor ondernemers en iedere ondernemer is vrij om deze te kiezen. Sociaal ondernemers kunnen hun onderneming ook blijven voeren vanuit andere juridische jaszjes zoals een Stichting of een Coöperatie, of een combinatie van dergelijke eenheden. Ook familiebedrijven kunnen de BVm kiezen als juridische vorm, en hetzelfde geldt voor lokale mkb-bedrijven. Deze mogelijkheid opnemen in het BW sluit niemand uit. De BVm belet ook niemand die de modaliteit niet verkiest om gewoon door te gaan met hun economische- en maatschappelijke activiteiten zoals zij dat nu doen. Hoe dit dan 'geen recht doet aan andere bedrijven' wordt niet uitgelegd in de brief, en vinden wij nogal merkwaardig.

2. Er is geen noodzaak

In jullie brief wordt gesteld "sociaal ondernemers kunnen zich al lang onderscheiden door hun missie op te nemen in de statuten van hun BV of via een (combinatie met) een Stichting". Uiteraard kunnen ondernemers een maatschappelijke missie opnemen in hun statuten en ook randvoorwaarden omarmen zoals een hoge mate van transparantie, en dat gebeurt ook steeds meer. De overgrote meerderheid van de sociaal ondernemers en haar stakeholders vindt dit onvoldoende omdat het relatief eenvoudig weer af te schudden is en omdat de bestuurders niet door stakeholders aan te spreken zijn op het naleven van een zelfopgelegd regime (risico op *socialwashing*). Het biedt niet de juridische basis waar behoefte aan is.⁴ Een BVm neemt die vrijblijvendheid weg, en dat beschermt de stakeholders waaronder de overheid, en vaak ook de initiatiefnemer/ondernemer die lang niet altijd meerderheidsaandeelhouder is.

De brief pleit voor de opzet van een vrijwillig registratiesysteem voor sociaal ondernemers. De Code Sociale Ondernemingen en haar register voorziet in deze registratie en is een stap voorwaarts. Het voorziet echter niet in de behoefte aan de boven benoemde hardheid.

3. De BVm leidt niet tot meer maatschappelijke waarde

Het derde punt in jullie brief brengt allerlei punten samen;

- a. "Het leidt niet tot meer maatschappelijke waarde". De brief maakt niet duidelijk waarom deze stelling wordt ingenomen. Een aanpassing van het BW draagt in zichzelf natuurlijk niet

⁴ Zie onder andere: Universiteit Utrecht, *Versnelling en verbreding van sociaal ondernemerschap*. (2019)

direct bij tot maatschappelijke waarde. Wij denken dat de BVm voor een flinke groei van het aantal sociaal ondernemers zal zorgen en daarmee indirect juist wel tot veel meer maatschappelijke waarde zal leiden. En dat deze groep stimuleren tot een verdere vermaatschappelijking van een veel grotere groep ondernemers zal leiden. Maatschappelijke transitie komen tot stand via pioniers en *early adopters*, sociaal ondernemers vervullen deze rol.

- b. "in sommige buitenlandse landen is het geen groot succes". Dat is correct. Nederland kan kijken welke inhoudelijke invullingskeuzes zijn gemaakt en hoe de vormen worden gehanteerd door de overheid en andere stakeholders, en daarvan leren. Ook kan worden gekeken in landen waar wel positieve effecten zijn. Om de BVm tot een succes te maken moet deze 'kloppen' en passen bij de Nederlandse context.
- c. "Het leidt tot kosten voor de sociaal ondernemer". Een algemeen geaccepteerd en eenduidig kader dat voor iedereen zichtbaar is leidt tot een flinke vermindering van kosten voor de sociaal ondernemers. Zeker de nu soms benodigde BV-stichting combinaties zijn duur en intransparant. Geen enkele ondernemer is daar blij mee.
- d. "Het geeft geen houvast wat sociaal ondernemen nu eigenlijk is. Kan straks een BVm ondernemer hoog scoren op circulaire activiteiten en tegelijkertijd het werkgeverschap minimalistisch invullen?" De BVm geeft een duidelijk houvast aan een de ondernemer en zijn of haar directe stakeholders die daarvoor kiezen, het staat immers netjes in het BW.

Inclusiviteit, pso en sociaal werkbedrijven

In punt d hierboven en op een flink aantal andere punten in de brief schuilt de vraag of de sociale onderneming, of beter gezegd diegenen die voor de BVm zouden kiezen, een hogere mate van inclusiviteit zouden moeten realiseren dan andere bedrijven. Deze vraag komt voort uit de geheel eigen definitie waar de brief mee aanvangt. Een flinke minderheid van Nederlandse sociale ondernemingen heeft arbeidsparticipatie als missie, maar een meerderheid heeft andere missies. Restaurant Instock richt zich op het verminderen van voedselverspilling. Andere bedrijven betalen een leefbaar loon in arme landen, vaak 30% meer dan fairtrade. En er zijn bedrijven die zich richten op sociale cohesie in buurten en wijken. Zij zijn gehouden aan de Nederlandse wetten, maar de idee om specifiek deze groep op te zadelen met ook nog eens hogere eisen op het gebied van inclusiviteit (een soort van quotumwet louter voor BVm's?) is een merkwaardige gedachtesprong. De BVm is niet exclusief bedoeld voor arbeidsparticipatie.

De BVm is beschikbaar voor sociaal werkbedrijven. De huidige SW-bedrijven zijn echter maar zelden een BV. Een deel heeft geen eigen rechtsvorm en is een afdeling van een gemeente, en velen hanteren de rechtsvorm gemeenschappelijke regeling (de g.r. is een soort vennootschap onder firma voor gemeentes). SW-bedrijven lijken op sociale ondernemingen want zij hebben evident en maatschappelijke missie. Echter, zij doorstaan niet de toets van zelfstandigheid, ze zijn publieke sector. De BVm is ons inziens nu niet zo relevant voor de huidige SW-bedrijven. Overigens zijn aan de rechtsvorm g.r. ook geen inclusiviteitseisen gekoppeld.

De PSO is een uitstekend en waardevol keurmerk dat de mate van inclusief werkgeverschap in Nederland objectief meet en zichtbaar maakt. PSO is beschikbaar voor elke werkgever, voor corporates, voor MKB-bedrijven, voor familiebedrijven, voor semi-publieke instellingen, voor overheden, en ook voor sociale ondernemingen. In de bijlage van uw brief staat "Er zijn diverse

private labels voor sociale ondernemers ontwikkeld: PSO, een keurmerk voor sociale ondernemers, ...". Het moge duidelijk zijn dat hier een begripsverwarring optreedt die voortkomt uit de geheel eigen definitie, want de PSO kijkt niet naar de missie en andere governance elementen die passen bij sociale ondernemingen. De BVm en de PSO vullen elkaar op het gebied van inclusiviteit juist heel mooi aan.

Gebruik van de BVm

De brief en met name de bijlage maken een aantal statements die wij niet willen laten passeren:

- a. "De roep van een BVm van enkele organisaties lijkt vooral ingegeven door de wens om op basis van dit onderscheid fiscale of andere voordelen te bieden aan een afgebakende groep ondernemers." Wij vermoeden dat wij die 'enkele organisaties' zijn, jullie hadden ons gerust met naam en toenaam mogen noemen. Graag willen wij nog eens benadrukken dat de BVm een vrije keuze is die voor iedere ondernemer open staat. Wij hebben nooit gepleit voor fiscale voordelen op de juridische vorm BVm en vinden dat ook niet wenselijk.
- b. "goede samenwerking met gemeenten is voor sociaal ondernemers van groot belang" en de brief roept op tot een betere dialoog ook met hen en de SW-bedrijven. Juist hiertoe ontbreekt instrumentarium want gemeenten kunnen sociale ondernemingen nu niet herkennen. De BVm kan een mechanisme zijn om zowel méér- als beter ondernemerschap in het semi-publieke domein te krijgen.
- c. De brief benoemt een aantal positieve maatschappelijke bijdragen van ondernemingen zoals het sponsoren van sport en cultuur, de resultaten van de banenafpraak en een commitment naar SDG's. Dat zijn allemaal zeer positieve bewegingen die van harte toegejuicht mogen worden. Waarom dit in de onderhavige discussie zo sterk wordt benadrukt wordt ons niet duidelijk.

De uitkomst van het Notaoverleg van 2 december 2019 maakt duidelijk er een groot draagvlak is voor betere (h)erkenning van sociale ondernemingen en een verdere verkenning van het instellen van een BVm. Wij praten er graag ook met jullie over.

Met vriendelijke groet, Mark Hillen en Stefan Panhuijsen

Directie Social Enterprise NL

Handwritten signature in blue ink, appearing to read 'M Hillen SE'.Handwritten signature in blue ink, appearing to read 'S Panhuijsen'.